

Banka (okr. Piešťany), Kostol sv. Martina

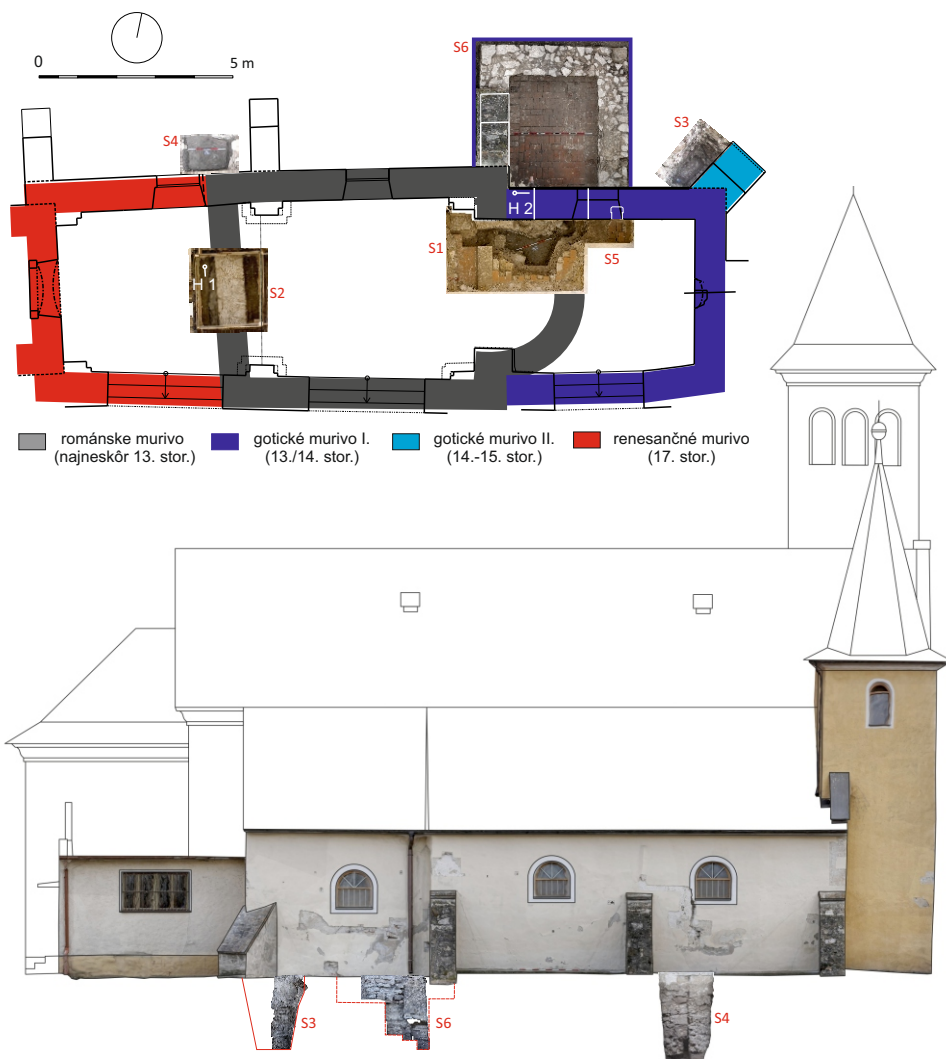
Pohľad zo SSV na odkryté zvyšky sakristie (13/14. stor. - 1930).

Pohľad z exteriéru na SZ nárožie románskej lode a murivo renesančnej prístavby.

Pätka románskeho portálu a tehla z barokovej podlahy.

Pôdorys kostola s etapizáciou stavebného vývoja, fotogrametria sond a fotogrametria pohľadu na kostol zo severu.

Miesto výskumu: Banka

Poloha: Kostol sv. Martina

Realizácia

výskumu: Mgr. RNDr. M. Samuel

Rok výskumu: 2016

Druh výskumu: zisťovací

Druh náleziska: sakrálna stavba

Datovanie:

vznik: najneskôr 13. stor.

posledné väčšie úpravy: 1930-1931

Výsledky výskumu.

Archeologickým výskumom prebiehajúcim súbežne s architektonicko-historickým, archívnym a reštaurátorským výskumom sa podarilo podrobnejšie spoznať stavebný vývoj objektu, dlho považovaného za renesančnú stavbu. Zistili sme, že kostol má staršie románske stavebné jadro a pôvodne pozostával z pozdĺžnej (dodnes čiastočne zachovanej) lode a polkruhovej až mierne podkovovitej apsidy s vnútornou dĺžkou asi 2,5 m (1. stavebná etapa). Odkryli sme časť muriva západnej steny lode a jej SZ nárožie. Románske murivo lode pozostávalo z lomového kameňa ukladaného do nepravidielných riadkov, spodné riadky a nárožia tvorili hrubo opracované kamenné kvádre. Z apsidy sme preskúmali krátky úsek pod víťazným oblúkom a pri S stene dnešnej svätyně, pokračovanie muriva bolo zničené mladším zásahom. Pôvodný vstup do kostola sa nachádzal v južnej stene lode. V suťovom násype pod podlahou z roku 1930 sa našla románska päťka zo stĺpika portálu, datovateľná do 13. stor. Niekedy na prelome 13. a 14. stor. (2. etapa) apsidu nahradili väčšou kvadratickou svätynou so sakristiou na S strane. Vo svätyni sa z tejto stavebnej etapy zachovalo jednoduché pastofórium s lomeným záklenkom a východné okno s „mniškou“. Statické poruchy svätyně boli dôvodom výstavby oporného piliera pri SV jej nároží ešte v období stredoveku (3. etapa). Po poškodení kostola (asi v r. 1599) kostol v 17. stor. opravili, predĺžili smerom na Z a predstavali hranolovú vežu (4. etapa). Z tohto obdobia sme odkryli maltovú podlahu výrazne „zdvihnutú“ voči niveletám stredovekých podláh. V 18. stor. zaklenuli loď klenbou a bezprostredne na renesančnú podlahu položili novú, vyhotovenú z tehál so značkami CIE (5.-6. etapa). Úpravy v 2. pol. 19. stor. (7. etapa) nezasiahli výrazne do vzhľadu objektu. Súčasný vzhľad objektu je výsledkom obnovy z rokov 1930-1931 (8. etapa). Vtedy vznikla na J strane nová časť kostola, ktorú prepojili so starou trojicou arkád prelomených do stien pôvodného kostola. Dovtedajšie výškové pomery v „starom“ kostole výrazne zmenila nová podlaha zhotovená na násype hrubom až 1 m.

REALIZUJEME ZÁCHRANNÉ ARCHEOLOGICKÉ VÝSKUMY

(tel.: +421-902-925620)